

Právo na životní prostředí

Mezinárodní kolokvium na téma **Právo na životné prostredie – základné právo človeka** se konalo 2. – 3. 10. 1996 v Bratislavě. Jeho pořadatelem bylo Slovenské národní středisko pro lidská práva, Ministerstvo životního prostředí SR a zejména Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě. Záštitu nad akcí převzala prof. JUDr. Katarína Tóthová, DrSc., místopředsedkyně vlády SR a prof. JUDr. Peter Blaho, CSc., děkan Právnické fakulty UK v Bratislavě.

Odbornou garantkou kolokvia byla JUDr. Dr. Soňa Košičiarová z Katedry správního a environmentálního práva PF UK v Bratislavě, která předsedala zasedání odborných sekcí po oba dny a velmi přesně formulovala závěrečné výsledky kolokvia a odborná doporučení.

Na počátku října se tak v hlavním městě Slovenska sešlo na čtyřicet právníků i vědců jiných oborů z pěti zemí Evropy (SR, ČR, Polska, Rakouska a Lotyšska), aby neformálně rokovali o tom, zda je právo na životní prostředí základním právem každého občana, jaký obsah toto právo má, prostřednictvím jakých nástrojů se uplatňuje atd.

Právo na životní prostředí je přímo či zprostředkovaně (prostřednictvím práva na život, zdraví či příznivé pracovní podmínky) vyjádřeno snad ve většině ústavních systémů evropských zemí. První problém nastává s vyjádřením kvality tohoto životního prostředí. Zde jednotlivé předpisy většinou používají přidavných jmen: *příznivé, zdravé, odpovídající, přiměřené, vyhovující* atd. Jde tedy zpravidla o výklad těchto adjektiv.

Český, v podstatě stejně i sloven-

ský, právní řád obsahuje ustanovení, z nichž je možné dovodit, že příznivé je takové životní prostředí, jehož parametry, popř. parametry jeho složek nepřekračují určité státem stanovené hranice – míry únosnosti. Tuto (již nepřipustnou) míru ohrožování, poškozování či znečišťování životního prostředí stanoví jednotlivé speciální zákony v podobě např. ukazatelů přípustného stupně znečištění vod, emisních limitů pro ovzduší, ukazatelů přípustné tmavosti kouře, emisních hlukových limitů apod. Tyto zvláštní zákony však vyjádření konkrétní výše přípustného znečišťování – tedy přesných číselných hodnot – ponechávají na předpisech podzákoných (nařízeních vlády, vyhlášky ministerstev atd.). Jaká tedy konkrétně "hranice příznivosti" je, to tudíž nezávisí ani tolik na zákonodárných sborech, ale spíše na moci výkonné. Tato skutečnost není příliš příznivá, neboť vlivy ekonomické, sociální a politické na moc výkonnou jsou podstatně intenzivnější, než je tomu u moci zákonodárné.

Mezní hranice přípustného znečišťování, a tudíž příznivého stavu, má ještě jeden problém. Ten spočívá ve skutečnosti, že ačkoliv jednotlivé zdroje mohou legálně "v rámci limitů znečišťovat", může celkový stav ovzduší, vody, půdy atd. silně přesahovat "snesitelnou únosnost". Tento jev synergického působení více vlivů, z nichž některé mohou být i viz major či přenosem znečištění ze zahraničí, se snaží postihnout limity emisní. Snížení celkové zátěže však téměř vždy vede přes omezení zdrojů emisních. V poslední době se tudíž objevují úvahy o stanovování spíše jakýchsi celkových ročních po-

volených sum emisí (pro celé státy, oblasti a jednotlivé zdroje). Závazky z mezinárodních úmluv též spíše znějí na snížení celkového znečištění z jedné na druhou (nižší) úroveň.

Právo nebude nikdy moci zakázat veškerou životnímu prostředí nepříznivou činnost (jak z důvodů biologických, tak i ekonomických a sociálních), bude však prohlašovat za protiprávní a sankcionovat činnost nadlimitní, což v podstatě odpovídá omezovací a zakazovací funkci práva.

Účastníci kolokvia se v řadě referátů a diskusních příspěvků zabývali také otázkami práva na informace o stavu životního prostředí a mechanismy jeho zajišťování a vynucování, účasti veřejnosti a obcí na rozhodování ve věcech ochrany prostředí, odpovědností státu za ochranu životního prostředí atd. Nebyly opomenuty ani otázky soudní ochrany životního prostředí, deliktů ekologické odpovědnosti, náhrady škody a ekologické újmy a některé další.

Přes značnou různost názorů, přístupů, závěrů, ale i délky, podrobnosti a kvality prezentovaných příspěvků lze konstatovat, že se účastníkům semináře podařilo přinést značný vklad jak do obecné teorie práva životního prostředí, tak i do problematiky aplikační praxe. Kolokvium bylo přínosné i tím, že se na něm po delší době opět sešli zástupci právnických fakult obou republik bývalé federace (z Bratislavy, Košic, Brna i Prahy) a mohli si nejen vyměnit poznatky a zkušenosti, ale namísto je konfrontovat s názory odborníků z praxe. Z celkového hodnocení jak právních úprav, tak i míry teoretického výzkumu oboru práva životního prostředí, nevychází ani Česká ani Slovenská republika nikterak špatně.

Milan Damohorský